СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XL. Ч. 126. | Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 1 червня 1932. | VOL. XL. | No. 126. | Jersey City, N. J., Wednesday, June 1, 1932. | THREE CENTS.

ТРИДНЕВНИЙ КОНҐРЕС СОЮЗА УКРАЇНОК УВІНЧАВСЯ ПОВНИМ УСПІХОМ.

ПРИБУЛИ 58 ДЕЛЕҐАТОК І БАГАТО ГОСТЕЙ З РІЖНИХ МІСТ АМЕРИКИ, ЯК ТЕЖ ДЕЛЕҐАТКИ ТА ГОСТІ З КАНАДИ.

Виголошено цілий ряд рефератів на ріжні теми. Делеґатів приймала Міжнародня Жіноча Ліґа. На святочній вечері промовляли визначні американські суспільні діячки. Переведено вибір нової управи. Конґрес закінчено концертом.

НЮ ЙОРК. — Конґрес Союза Українок розпочав свої наради в суботу, дня 28 травня, в 2 годині пополудні привітом пані Юлії Яремової, голови конґресового комітету, та відспіванням національного гимну. До переведення конґресу вибрано п. Стефанію Абрагамовську, як предсідательку, а д-ра Неонілю Пелехович і паню Антоніну Лятишевську як заступниці предсідательки. Секретарювали: пані Павлина Авраменко в українській мові, а панна Дорота Мацийовська по анґлійськи. Потім вибрано статутову, резолюційну і пресову комісію.

Пані Олена Лотоцька привитала делеґатів і гостей як голова Союза Українок в Америці й пояснила вкоротці завдання конґресу.

Потім заряджено перерву, бо делеґаток запросила Міжнародня Жіноча Рада до Y. W. C. A. на перекуску. Підчас гостини промовляли міссіс Бремер, мисс Кол і мисс Кеседі, представниці ріжних міжнародніх і жіночих орґанізацій. Бесідниці говорили про перші звязки їх орґанізацій з українською іміґрацією в Америці та представляли користи для українського жіноцтва, коли Союз Українок стане членом тих міжнародніх орґанізацій.

Вечірними нарадами проводила панна Абрагамовська й візвала делеґаток до звітів. Зложено звіти з відділів Союза Українок з таких місцевостей: Когус, Н. Й., Джерзі Сіти, Н. Дж., Джемейка, Н. Й., Бронкс, Н. Й., Маганой Плейн, Па., Трой, Н. Й., Озон Парк, Л. Ай., Йонкерс, Н. Й., Филаделфія, Па., Ню Йорк, Н. Й., Бруклин, Н. Й., Бейон, Н. Дж., Ансонія, Конн., Честер, Па., Нюарк, Н. Дж., Перт Амбой, Н. Дж., Алентавн, Па., Асторія, Л. Ай., Картерет, Н. Дж. Крім того складали привіти з Канади: пані Йонкер з Вінніпеґу і пані Савеля Стечишин від Союза Українок з Саскатуну, Саскачеван.

Від Обєднання Українських Орґанізацій в Америці зложив привіт секретар фінансовий, п. Володимир Кедровський, підчеркуючи заразом ролю жінки в нашій визвольній боротьбі. Про українські жіночі орґанізації на іміґрації виголосила реферат пані Катерина Гупало.

Потім пані Лотоцька здала звіт з семилітньої діяльности Союза Українок, на чім закінчено перший день конґресу.

Недільні наради відкрито відчитанням дуже великого числа привітних телеґрам з рідного краю, Европи, Канади, від орґанізацій і поодиноких осіб. Потім виголошено 6 рефератів на такі теми: Орґанізація українського жіноцтва в Америці і його участь в американських і міжнародніх орґанізаціях (пані О. Лотоцька), Українська жінка й народне мистецтво (пані П. Авраменко), Українська жінка в минулім і теперішнім (по анґлійськи: панна Марія Бек), роля жінки в життю нації взагалі, та української зокрема (пані О. Фенчинська), Українська жінка-робітниця (панна Стефанія Абрагамовська), Будучність України в руках української жінки (панна М. Бек). На закінчення нарад того дня виголосила панна Бек з Пітсбурґу дуже палку промову про ролю жінки в визвольних змаганнях нашого народу.

Вечером відбулася в готелю Комодор святочна вечеря, на яку прибуло понад 200 делеґаток і гостей. Тостместеркою була пані д-р Неоніля Пелехович. Привитала гостей пані О. Лотоцька. На вечері промовляли про мирову акцію пані Еделмен від Міжнародньої Орґанізації Мира й Свободи.

Славна американська письменниця Фенні Герст говорила про переживання іміґрантки, коли вона приходить до нової землі і старається до неї пристосуватись.

Міссіс Геролд Милеґен говорила про завдання у Нешенел Кавнсил оф Вімен оф ди Юнайтед Стейтс.

Міссіс Бремер говорила від Y. W. C. A. про те, скільки українська жінка-ситизенка може зробити в Америці для краю, з якого вийшла. Пані Стечичин Савеля говорила про український жіночий рух у Канаді.

Д-р Л. Мишута, складаючи привіт від У. Н. Союза й „Свободи", підчеркнув значіння конґресу в витворенню модерного типу української жінки в Америці.

Третій день конґресу був призначений на дискусії над реорґанізацією Союза Українок і вибір уряду та приняття резолюцій. Проводила нарадами пані д-р Н. Пелехович.

До нового уряду ввійшли: Голова: Олена Лотоцька. Містоголови: Анна Кмець і Анастасія Рибакова. Секретарка: Анастасія Вагнер, а Марійка Боднар, секретаркa рекордова. Касієрка: Стефанія Абрагамовська. До комісій вибрані: Ірина Гундяк, Анна Боївка, Емілія Угорчакова, д-р Неоніля Пелехович, Катерина Шутак і Марія Ленчук.

ШІСНАЦЯТЬ РОКІВ УВАЖАЛИ ЙОГО МЕРТВИМ.

Оскара Давбмана, бувшого жовніря німецької армії, до останнього дня вважали загинулим на війні. На памятнику героям війни, що походили з його міста (Едінгер), є також його імя, як загинулого за свою батьківщину. Та тепер несподівано його старенькі родичі одержали з Палермо листа, що він іде до дому. Давбман в листі розповідає, що він попав до французького полону підчас Великої Війни. За те, що він старався втекти з вязниці, Французи заслали його в Африку, де він пробув увесь час, відтятий від світа.

ДЕМАҐОҐІЯ ЛІТВІНОВА.

Женевський „Журналь д'Насіон", обговорюючи виступ Літвінова в головній комісії, пише; У промові Літвінова знаходимо дуже цікавий уступ. Заявляє він, що „совітська армія не може творити загрози для мира, бо Совіти не мають імперіялістичних цілей. Вони не висилали ніколи своїх військ чи воєнних кораблів на чужі терени для оборони своїх громадян, що зветься народнім інтересом".

А одначе знаємо, пише женевський часопис, що Совіти загорнули силоміць Україну, Грузію й Азербейджан, а червона армія є одною з найголовніших пружин совітського режіму. І якщо Літвінов з тактичних оглядів відограє ролю войовника за повне роззброєння; якщо він своїми демаґоґічними пропозиціями стремить до пропаґандивних цілей, то всежтаки є правдою, що велика червона армія є засадничо призначена для наступу.

У СВЯТА ДЕШЕВШЕ.

В малому бретонському містечку Пеяк на мурах ратуша вивісили таке оголошення: Кожний пяний, якого зустріне поліціянт на дорозі, заплатить із місця 10 франків кари. В неділі і свята зменшується кару на 5 франків.

ШМАТКИ ЖІНОЧОГО ТІЛА В КАНАЛІ.

У Відні, в дільниці Семерінґ, каналярі підчас праці натрапили на шматки жіночого тіла. Повідомили поліцію, яка веде докладне слідство. В цілій дільниці від камяниці до камяниці заходять поліційні аґенти й випитують, чи останніми днями не зникла яка жінка. Каналярі прослідкують каналову сіть, яка тягнеться 1,000 кільометрів.

УКАНАПА В ГАЛИЧИНІ.

Укр. Кат. Партія еп. Хомишина має в Галичині свойого представника. Є ним лікар д-р Мулькевич, що увійшов навіть до президії Укр. Кат. Партії. Відмовився передплачувати національну пресу зі Львова. Мовляв, газету, що нападає на еп. Хомишина, він не може і не буде читати і за неї платити гроші.

ШУКАЮТЬ ВЧОРАШНЬОГО ДНЯ.

Від дня 9-го квітня ц. р. поліційні аґенти в Тернополі в асисті постерункових леґітимують по вулицях прохожих — головно молодих людей. Леґітимують навіть таких, яких дуже добре знають. Деяких беруть до слідчого уряду і роблять у них трус. За чим шукають, — Бог його знає...

УКРАЇНСЬКІ ВЕТЕРАНИ БЕРУТЬ ОФІЦІЯЛЬНО УЧАСТЬ У ПОХОДІ В „ДЕНЬ ПРИКРАШЕННЯ ГРОБІВ".

НЮ ЙОРК. — Цьогорічний похід ветеранів з приводу свята декорації військових гробів зазначився тим, що в ньому перший раз взяли офіціяльну участь ветерани української війни проти Польщі й червоної Москви.

В імени українських ветеранів маширував відділ бувших членів української армії, під командою отамана Чорноморської Січи Евгена Драґінди, сотників Д. Чернюка (III. сотня, Нюарк), Володимира Кушніра (II. сотня, Джерзи Сиmі) та М. Перчишина I. сотня, Ню Йорк).

Запросив їх до участи командант посту 133. Ветеранів Чужих Воєн Злучених Держав, полк. Б. Т. Клейтон. Маширували вони у відділі команданта Чарлза Ф. Зіґлера.

В поході цього року зявилися теж Німці, ветерани великої війни, які віддали честь відділови українських ветеранів.

Після походу відбулося приняття в льокали Чорноморської Січи, в Українськім Народнім Домі. Підчас приняття промовляли: полк. Зіґлер, бувший ком. Степан Аматота, Дмитро Шулинда, Дмитро Галичин, Яр. Чиж, Драґінда, Кушнір, Перчишин.

ЩЕ ОДНА ПРОПАҐАНДА.

В повіти Східньої Галичини вирушили цими днями дві самоходові експедиції Польського Радія, що хотять спопуляризувати радіо в кожній, навіть найменшій місцевости. Взяли з собою богатий пропаґандовий матеріял. Одна експедиція буде ділати на схід від Львова в тернопільському воєвідстві, друга на захід від Львова, аж до Ярослава і Добромиля. В якому дусі буде йти ця пропаґанда, легко догадатися.

РАДЯНЕЦЬ НА ФІЛЬМІ З ЕВРОПИ.

Один мандрівник по Совітах передає отаку цікаву подробицю життя: Коли він був у кіні, де йшла европейська фільма, підчас висвітлювання зпоміж глядачів чулися докірливі дотепи: „Оце там мешкають чепурно! Кожний має осібну кімнату, опріч того і їдальню мають." А другий репетує: „Ти бачив? Прийшов до склепу й безніякої картки купив масла, сира, шинки!"

ГЕРЦІ ПЯНИЦЬ.

У Варшаві в ресторані „Бар під 3" зібралися гості й весело гуторили при чарці. Але почали спречатись, а там і битись. І вмить по ресторані почали літати склянки, пляшки, тарелі. Буфет опинився горі корінем на долівці. Машина з горячими закусками теж вивернулась. Треба було кликати поліціянтів, які суперників „попросили" до комісаріяту.

МОРАЛЬ ДІТОЧОЇ ПИСЬМЕННИЦІ.

У Варшаві розпочався судовий процес проти 29-літньої Гелени Кісельніцької, авторки новістей для дітей і бувшої державної урядниці й секретарки Тов-а рільничих кулок, обвинуваченої в шантажі та грошевих зловживанях. Вона писала до ріжних осіб анонімні листи, в яких домагалася зложення грубих сум під загрозою, а в бюрі рільничих кулок спроневірила 7,000 зол.

ПРИПИНИЛИ ДІЯЛЬНІСТЬ ЧИТАЛЬНІ.

Підгаєцьке старосто припинило діяльність читальні „Просвіти" в Горожанці за те, що вона зорґанізувала протестаційну акцію проти шкільного і кольонізаційного законопроєкту. Це вже другий такий випадок у підгаєцькому повіті.

ЗА ОДНУ ШИБУ — ВАРТА.

Хтось вибив у Сруля Мандлера в Рудниках, пов. Підгайці, одну шибу в хатнім вікні. За це наложено на невинних людей нічну варту в скількости 12 людей, які, замісць думати про весняні роботи, мусять сторожити Мандлерової хати.

ПОЛЬСЬКІ ВЧИТЕЛІ ЗНУЩАЮТЬСЯ НАД УКРАЇНСЬКИМИ ДІТЬМИ.

В Уличні, пов. Дрогобич, учителька Броніслава Екертувна, побачивши на павзі ученика Івана Рибуса з жовто-синьою кокардою, прикликала його до канцелярії і разом з учителем Юзефом Ґалянтом побили хлопця аж до синяків.

ПОТОПА ПРОЦЕСІВ У ПОЛЬЩІ.

Статистика виказує, що в р. 1929 було по городських і окружних судах Польщі 4,459,000 справ і 4,824,000 судових справ у 1930. Переважна скількість судових справ відбулася на маєтковому тлі. Не відомо, чи тепер менше процесів. Не зважаючи на крізу, людям мабуть не відійшла охота процесуватися.

БЕРУТЬСЯ ДО КООПЕРАТИВ.

Володимирське староство розіслало всім українським кооперативам накази, вислати плян внутрішнього урядження кооперативи, як також плян місцевости (шкіц ситуаційний), де знаходиться кооператива. Крім того наказано подати прохання в справі залеґалізування склепу. В тойже час ні один приватний склеп такого наказу не дістав. Чи по Дубні та Здолбунові не приходить черга й на Володимир?

ЯРМАРКОВИЙ „БУНТ".

Високі оплати, які побирає громадський уряд у Матійві, пов. Ковель, за вїзд на ярмаркову площу, викликав щось ніби бунт селян. В середу, 6-го квітня, зібрані з околиць селяни намагалися вїхати на площу, не заплативши вїздового. Коли це не вдалося, селяни постановили збойкотувати ярмарок і ніодна фіра на торговельну площу не вїхала. Таким чином ярмарок у той день не відбувся. Така солідарність селян яскраво свідчить про те, що вони починають розуміти клич: „в єдности сила"!

ПІМСТА.

На залізничій стації Олехновіче біля Варшави служив зворотникар. Його перенесли на іншу стацію до Дукшт. Причину свого переносу він бачив у начальникови стації Олехновіче. І раз нічю повернув до Олехнович і, перед приходом особового поїзду, пересунув зворотницю. На щастя, при цій роботі зауважили його місцеві люди, які повідомили начальника стації. Зворотникаря арештували.

ВІДБУВСЯ ЗАГАЛЬНИЙ ЗЇЗД „РІДНОЇ ШКОЛИ"

УХВАЛЕНО, ЩОБ „РІДНА ШКОЛА" ПОШИРИЛА СВОЮ ДІЯЛЬНІСТЬ НА ВСІ ЗЕМЛІ УКРАЇНСЬКІ ПІД ПОЛЬЩЕЮ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Дня 16 травня б. р. відбувся загальний зїзд „Рідної Школи". На зїзд прибули 179 повновласних делеґатів від кружків Р. Ш. Зїзд відбувся з успіхом і діловито. Ухвалено низку резолюцій про українське шкільництво під Польщею та про „Рідну Школу" зокрема.

Між важнішими постановами треба зазначити ухвалу, щоб „Рідна Школа" поширила свою діяльність також поза межі Східньої Галичини на всі українські землі під Польщею, а також щоб усе приватне українське шкільництво під Польщею було зосереджене в „Рідній Школі". Далі ухвалено домагатися, щоб у Польщі був знесений закон Ґрабського про утраквізацію українських шкіл та домагатися впровадження в державних школах для Українців української мови в усіх ділянках шкільного життя.

Ухвалено домагатися, щоб у державних школах для українських дітей учителями були Українці, а також, щоб українські культурно-освітні й громадські установи могли мати вплив на орґанізацію й ведення дошкільного та позашкільного виховання української молоді, а зокрема домагатися відновлення діяльности пластової орґанізації. Також ухвалено домагатися виконання закона про український університет з додатковими постановами про всі типи українських шкіл. Ухвалено домагатися, щоб управа державного українського шкільництва була в українських руках.

Нарешті зїзд звернувся до всього українського громадянства, щоб воно далі активно підтримувало „Рідну Школу" морально і матеріяльно, бо державне шкільництво під Польщею, навіть ведене українською мовою, зовсім не заспокоює вимог та національних інтересів українського народу, а тому українське приватне шкільництво мусить розбудовуватися якнайінтензивніше.

На закінчення зїзду переведено вибори до Головної Управи „Рідної Школи". Головою вибрано одноголосно радника Ілю Кокурудза, а членами управи: о. мітрата Олексу Базюка, проф. Гната Павлюха, дир. Константину Малицьку, д-ра Мирона Коновальця, о. Григорія Попеля, д-ра Костя Левицького, посла Дм. Великановича та інших.

СУДЯТЬ УКРАЇНЦІВ ДАЛІ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Перед місцевим польським судом відбулася розправа над восьмома Українцями, учнями ґімназії. Судили Володимира Байталу, Ярослава Гайвася, Володислава Бернацьколо, Олександра Долгого, Івана Глуховецького, Володимира Горбая, Івана Горобіївського й Михайла Копача за те, що вони нібито набили ґімназійного професора Клапоущака, який згірдливо висловився про український нарід та його змагання до державности.

Суд засудив Ярослава Гайвася на 3 роки вязниці, Вол. Байталу на півтора року вязниці, а інших на 2 тижні тюрми кождого.

УРЯД БРІНІНҐА ЗРЕЗИҐНУВАВ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Німеччина переживає знову тяжку політичну крізу. Уряд Брінінґа на домагання президента Гінденбурга подався до димісії. Непорозуміння між Брінінґом та Гінденбургом сталося тому, що Брінінґ вважав потрібним негайно почати парцеляцію великих земельних маєтків, щоб наділити землею безземельне селянство та безробітних, що бажалиб осісти на землю.

Крім того президент Гінденбург спротивився наложенню нових податків для покриття буджетових витрат. Брінінґ уже почав наради з лідерами партій, щоб їх познайомити з біжучими державними справами. Між лідерами на нараду він запросив також Гітлера. Уступлення уряду Брінінґа може привести не лише Німеччину, але й цілу Европу до тяжкої політичної кризи.

МОСКВА ПОПЕРЕДЖУЄ ЯПОНІЮ.

МОСКВА (СССР). — Урядова газета „Ізвєстія" у великій передовій статті, аналізуючи політичну ситуацію на Далекому Сході, попереджує Японію, щоб вона не зазіхала на радянську територію Сибіру. Газета пророкує уперту криваву війну, якщо тільки японські мілітаристи задумають переводити в життя свій плян захоплення частини Сибіру, щоб підготовити собі міцну базу для майбутньої війни з Америкою.

ТЕРОР У СТОЛИЦІ ЮГОСЛАВІЇ.

БІЛГОРОД (Югославія).—Палата короля Александра та 5 інших урядових будинків ушкоджені вибухами бомб. Ці бомби вибухли одночасно. Їх підложили югославські терористи. Всі бомби не заподіяли великої шкоди будинкам, хоч і поранили кількох людей.

Такі незначні наслідки бомбових вибухів пояснюють тим, що це була лише демонстрація югославянських революціонерів, щоби показати, що вони можуть стероризувати цілу країну.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1914, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРАВДА ПРО ЧЕРВОНИЙ РАЙ

В листі, який написав брат з Радянської України до свого брата в Америці, а який надруковано в ч. 124 нашого органу, читаемо таке:

„У нас у селі нема ні курки, ні качки, ні свині, ні корови. Лиш одні голодні люди лишилися. Ще вчора влада обідрала всіх людей і забирали все, навіть з хати. Вимели в людей все, як мітлою. Навіть ґазом виганяли зі своїх хат, як хто не хотів уступитись, або віддати те, що забирали. Осталося в людей лише те, що було на них. Ось правда, якої ми добилися.

„Тут голод панує скрізь, бо вже тепер половина народу сидить без хліба. Більшість лише чекає смерти.

„Влада нас так тисне, що вже далі не можна видержати".

Отсей лист, пересланий з Радянської України до одного з наших робітників в Америці, а якого оригінал є в наших руках, хочемо ще доповнити тим, що тепер подали американські часописи як кореспонденцію з Харкова, теперішньої столиці України. Маємо на думці те, що переслав до американських газет Кендел Фос, менаджер московського бюра „Інтернешенел Нюз Сервіс". Він то удався з Москви на Україну, щоб наочно переконатися, чи це правда, що на Україні селяни бунтуються, та що вони так знищені вивласненнями совітської влади, що покидають рідний край і масово іміґрують.

І отсе той кореспондент пересилає з Харкова до Америки телеґрафічне звідомлення і пише, що **міліони українських селян покидають з голоду і розпуки Україну.** Ціле майно тих селян складається з торби на плечах. Самі вони не знають, куди їм іти. Одиноке їх бажання: дістати їсти. А залізниці так ними завалені, що їх страшний натовп навіть не дасться порівнати з натовпом, який помічається в собвеях у Ню Йорку в часі, коли довозять людей до роботи, чи відвозять. Довгими днями сидять селяни на своїх клунках і ждуть на яке місце в поїзді, щоби кудись виїхати. Многі села стали цілком безлюдними. І хоч минула зима не була така страшна як у голодових роках зперед 10 літ, то всетаки відносини тепер на Україні куди гірші. З того американський кореспондент заключає, що одно є певне, що щось є зле з совітською системою, або зі способом, як її переводять у життя.

От стільки перепустила совітська цензура. Але чи вже з того не пізнати, до якої то великої руїни довели московські окупанти найбогатшу країну в Европі?

ЗАЩО ЇХ ВИКЛЮЧЕНО З КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ?

Київська „Пролетарська Правда" з 11. квітня 1932 р. містить таку постанову Партійної Колеґії Ц. К. К. (Центральної Контрольної Комісії) комуністичної партії большевиків України: „Виключити з партії Евгена Черняка, члена компартії з 1918 року; виключити з партії літературного критика Лакизу; висловити сувору догану комуністам Калюжному, Пилипенкові, Яровому, Яловому та Балабанові".

Який злочин зробили ці комуністи проти своєї партії? З постанови Ц. К. К. довідуємось, що виключення цих комуністів із партії сталося за одну книжку, яку написав Черняк. Черняк їздив 1929 р. за кордон, був у Польщі, в Німеччині, в Чехословаччині, в Австрії, Італії та Франції. Свої враження він описав у „Листах з дороги", що були свого часу видрукувані в київському місячнику „Життя й революція" 1929 р. 1932 р., в найтяжчий рік „пятилітки", державне видавництво України надумало ці Чернякові „Листи з дороги" видати осібною книжкою. Якийсь „щирий" комуніст прочитав і знайшов у цій книзі силу гріхів проти ленінсько-сталінської віри. Найвищий партійний трибунал розглянув справу і знайшов такі „ухили" в Черняковиx „Листах з дороги":

„У цій книзі автор, ніби „обективно" подаючи свої враження про подорож за кордон, затушовує й уникає питання тяжкий матеріяльний стан клясової боротьби, а також робітничої кляси й біднішого селянства та їх політичне пригнічення в капіталістичних країнах; захоплюється „досягненнями" зорганізованого капіталізму, скочуючись суттю до соціял-фашизму; розвиває проти-ленінські погляди в національнім питанні; затушовує контрреволюційну ролю української буржуазії. Перекручуючи европейську дійсність, принижуючи ролю робітничої кляси і комуністичних партій Заходу, що провадять героїчну боротьбу з буржуазією, ця книжка в одночас є пасквіль (наклеп) на творчий ентузіязм робітничих і колгоспних мас, що успішно будують соціялізм у Радянськім Союзі".

Ми навмисне наводимо цю постанову, яка обвинувачує Черняка за його книжку. І не тільки його. Бож Лакизу виключено теж „за сприяння друкованню книжки". Іншим вгорі названим редакторам висловлено догану за недогляд, що вони не донесли в свій час комуністичному „начальству".

Подивимось же в Чернякові „Листи з дороги", щоб перевірити, чи дійсно такі вже великі його „злочини" проти „робітників і селян". Перечитавши ці листи, приходиш до переконання, що власне злочинів проти большевизму Черняк не зробив ніяких. Навпаки, всюди, у всіх країнах, де він тільки побував, він пише щирим московсько-суздальським способом: всіх „буржуїв" і соціялістів малює як чортів з рогами, а комуністи у нього — чисті сніжнобілі янголи. Західна Европа проти СССР — це справжнє пекло, Париж супроти Москви — це якась смердюча яма, без освіти й культури! Черняк пише:

„В Парижі ви не знайдете Парку Культури й відпочинку, який є у Москві поруч з Воробйовими Горами". Он які голосні московські дзвони, що нашому запамороченому „землячкові" вони вчуваються аж у далекому Парижі!

Читаємо далі „Листи з дороги" і нарешті бачимо, чому так розгнівалась комуністична „Цекака" на Черняка. Бо як „він не старався, всеж не міг заховати й перекрутити по „советському" все, що бачив за кордонм. Наприклад, він пише: „Сніданок у Французів складається з 5—6 страв; ціна за них з півпляшкою вина від 3 франків. Як би був написав, що у французьких „буржуїв"! Але ні, Черняк пише правду: „у Французів", бо й французькі робітники добре їдять. — 5—6 страв — — думає голодний совітський читач. От якби мені попасти в те паризьке пекло", там би наївся"!

Читаємо далі опис робітничих будинків у Відні, в Австрії, що збудовані заходами австрійських соціял-демократів: „Нас повели до помешкань. Невеличкі на розмір, низькі помешкання складаються із 3—4 кімнат. Помешкання ізольовані одне від одного, на дверях кожного висить дощечка з прізвищем його власника". І знов же порівняти це з тим, що є в СССР: в одній хатині по 5—6 родин, бруд, сморід... Совітський громадянин, прочитавши це, буде зітхати, чому він мусить жити в цім большевицькім раю, коли є на світі „пекло" з 3—4 покоями на родину робітника.

Уже за це саме Черняк, безперечно, заслужив на виключення з комуністичної партії, бо написав трохи правди. Але в справі національній він дійшов до чистої „контрреволюції". **Він помітив, що всі совітські місії за кордоном ніякої України не знають і знати не хочуть! Вугля з українського Донецького Басейну большевики за кордоном продають як „російське вугля".** Черняк сумно зазначує в своїх „Листах": **„Такаж доля й решті всього краму: рідко він фіґурує як крам з Радянського Союзу, а просто русский". Навіть фільми українського виробу совітські місії рекламують, як „русскі".**

Так ось у чому „проти-ленінські" погляди Черняка! Він насмілився написати правду, що совітська диплЬоматія все робить для того, щоб світ нічого не знав про Україну. Черняк помітив, **що російські большевики в Парижі „радянців не вважають за Українців** — є гетьманці, петлюрівці — це Українці, а радянці ні". Черняк це побачив аж за кордоном! І за це, що „прозрів", тепер мусів вилетіти з компартії.

Не любить Москва тих, що починають своєю головою думати. Це є головна причина кари. Хто на черзі слідуючий?

І. Сулима.

Кождий сотик, кождий датої
Нашій „Рідній Школі" в дар
Це майбутнього завдаток,
Це на ворога удар.

Рідна Школа — наша зброя,
Рідна Школа — це наш щит,
В Рідній Школі — міць героя,
Що неволю повалить.

НА ДНІСТРІ

(Уривки з одної промови підчас протестаційного віча української еміграції в Празі).

Війна большевиків з Румунією фактично триває й досі. Коли не стріляють гармати, то використовуються інші способи боротьби. Большевики своєю розкладовою роботою — наступають. Румунія збройно приготована до оборони. **Бесарабія переповнена військом.** Одна з найбогатших провінцій бувшої Росії сама тепер потребує для вижитку кукурузи. Окрім того **адміністрація краю провадиться балканськими методами.** Велике значіння має слово „бакшиш" (хабар). Економічна кріза значно погіршила становище. Телеґрама пенсіоністів з Яс дуже добре може характеризувати й Бесарабію. **„Бажаємо тобі** — пишеться в ній — **величности, многих літ і просимо тебе — накажи нас постріляти"...** Не без того, щоб і тут „товариші" не приклали своїх рук.

Треба мати на увазі ще одно явище. **Завдяки окремим одиницям Бесарабія поволеньки починає приходити до національної свідомости.** Але це тільки початки. В масі населення цеї провінції ще й дотепер складає одну націю — БЕСАРАБСЬКУ. Такий стан річей дає добрий ґрунт для роботи большевицьких аґентів...

Цілком інша ситуація утворилася на Буковині. Буковина не граничить безпосередньо з совітами. Вона й менше відчуває тягар військових постоїв. До того це одна з найсвідоміших національно українських країн. І свідомість ця не має характеру партикуляризму та загуменковости. **Симпатії до большеників, які денеде проявилися з приходом нового режіму — вивітрилися.** Тут большевицькою пропаґандою далеко не заїдеш. Треба достосовувати її до настроїв мас. Тому то **большевицькі аґенти підшиваються під національні гасла.** Особливо це стало ясним, коли виявилася в Чернівцях роля двох „патріотів". Один з них працює тепер десь у закордонному відділі большевицької організації Західної України, а другий — в Харкові. Така большевицька національна праця має деякий успіх. Для Буковинців не є любі всі окупанти. Одначе на зовні Буковина виступає проти всіх ворогів, але проти большевиків, проти совітів — найменше. По одинці кожний ненавидить больщевиків, звестиж їх до масового протесту завше щось стане на заваді. Так було підчас процесу СВУ, так є й тепер.

Не без того, щоб не виявлялися епізодично большевицькі симпатії межи окремими одиницями. Бувають випадки, коли цілком пристойний чоловяга починає захоплюватися „українізацією". — А всеж таки Україна є!... Стація Жмеринка написана по українськи!... (Були й такі). Сперечатися зайво.

В Українці завше сидить дух протиріччя. В таких випадках звичайно пропонується прогулька до Дністра. Як наприклад укажу на одну з них. 8-го вересня 1931-го року з Черновець вирушило кілька авт до Хотина з прогульковцями. Між ними були й симпатики большевиків. Гарна святочна днина. В місті Хотині й на березі Дністра рух, забава молоді. Забралися прогульковці на стіни колишньої замкової вежі... Куди не сягало око — ані душі. Голий, без меж лан. Денеде в засідках видно червоних вартових. Пустиня... Здавалося, що навіть вітер несе з того боку запах мертвеччини. В очах стали сльози... Внизу лежала розіпнята Україна... До Черновець верталися мовчки.

Трапляються випадки переходу Дністра з румунського боку на совітський. В більшости втікають від руки правосуддя шпигуни та большевицькі аґенти. Звичайно, найбільше втікають з Румунії з кінцем лютого та на початку березня, перед побором до війська. Большевики вимагають від своїх зорганізованих молодиків, що вступають до війська, розкладу части та шпіонажі. Тут працювати вже тяжче. Втікають. **Трапляються й розстріли втікачів румунськими пограничниками.** Виявляється, що втікають до Совітів переважно Жиди.

Найбільша траґедія відбувається на Дністрі тоді, коли румунська влада втікачів з України видає назад совітам... Що примушує румунську владу до таких нелюдських вчинків? — Одною з головних причин це те, що большевики під виглядом втікачів — висилають своїх аґентів. Розібратися буває завше дуже тяжко. Повертають. **Вернуть Румуни назад справжнього втікача — большевики тут же його розстріляють.** Агента — пересилають до Румунії, але в другому вже місци.

Коли розпитаєш втікача з України, то бачиш найбільшу траґедію, яку знає до тепер світ. Син лишає стару матір, чоловік — жінку та дрібні діти на поталу здичавілому ворогови... Втікають з України не від смерти, а від життя в совітському „раю"...

Протести наші проти знущання та розстрілів цілком певно не принесуть ніяких реальних наслідків. Але ми, еміґрація, в нещастю щасливіші від тих, що лишилися поза Дністром. Коли навіть кричати не має можливости Україна — це мусимо робити ми. Не почує нас цивілізований світ — відчують наші нещасні сестри та брати. І це злегчить їм нелюдські терпіння... Остап Бульбенко не міг довше знести пекольного болю на кострі. Щоб полегчити свої муки, з його уст вирвався крик: —„Чи чуєш, батьку!?... — Чую, сину!... Ізза Дністра несеться до нас не крик, а стогін: „Чи чуєте, діти?!... — ЧУЄМО, МАМО!...

В. Будзиновський.

ПЕРШІ СТРАЙКИ В ГАЛИЧИНІ

(З моїх спогадів).

(4)

Одну таку булку, двокрайцарову „кайзерку", я сховав собі був на памятку. Важила шесту часть того, що звичайна „кайзерка". Ця памятка запропастилася в 1907. році.

Три кільометри за Львовом в лісі при личаківськім шляху на Винники стоїть бровар Грунда. Коло бровару в лісі було вільне ігровище (тічок) для прогульковців зі Львова. На цім ігровищи страйкарі розтаборились, себто рішилися сидіти там, поки їх майстри не погодяться з ними. Майстри заманювали поодиноких і страйколомам платили дуже добре. Між страйкуючими нуждарями неодного кортіло зломити страйк. Організатори страйку знали своїх людей. Окружили табор кордоном вартових. Кого вартові піймали, що викрадався з табору, затягали його в кущі, клали на землю, дали пару буків і завертали назад до табору. Лиш деяким страйкарям приносив їсти хтось з їх родини. Таких було не богато, бо загал був дуже бідний. Загальні харчі, головно ковбасу, хліб і молоко, приставляв страйковий комітет. Гроші на те комітетові збирали між робітниками. Мій приятель, студент політехніки Станислав Козловський, призбирав більшу суму між своїми товаришами. Я призбирав дещо між українськими студентами.

До страйкарів у лісі навідувалися їх жінки і діти. Прийшов жебрак з катаринкою. Він грав, молодші страйкарі танцювали. Погода була гарна, страйкарі загадали лягати спати під зоряним небом на голій земли. Тільки журилися, що то буде, як впаде дощ. Сам броварник, чи може який його заступник, людяний був. Зараз коло ігровища страйкарів була величезна броварняна ледівня в земли, з дахом над ледівнею. Броварник не лиш позволив страйкарям ночувати під сим дахом. Щоби не спали на голій земли, він ще на кождого страйкаря приказав дати сніп соломи. Будучи вкупі, в прегарнім лісі, під погідним небом, при обильним харчи, страйкарі страйкували весело. Тішилися, що майстри мусять змякнути, бо страйколомів знайшлося небагато. Сараки не знали, яка на них надтягає хмара.

Хто в якій громаді сидів 8 днів без зарібку і без якоїсь квоти в кишени, то він був непожаданим в громаді волокитою. Влада мала право арештувати його і приставити „шупасом" до тої громади, до якої він належав. Львівська поліція по свойому використала цей закон.

Ідучи спати під дах над ледівнею, страйковий комітет пильнував, щоби увійшли всі страйкарі щодо одного. Щоби хто в ночи не втік, при вході лишалися на сторожі два вартові. Так було й осьмої ночі. Народ на соломі під дахом хропів. Оба вартові при вході курили папіроски, балакали і також захропіли. З ліса вирнула людська тінь. В світлі місяця щось мигтіло. То вилискувався револьвер в руці поліційного комісаря. За ним посувалася друга тінь, також з револьвером, за нею трета. То були поліційні аґенти, загально звані шпіцлями. Всі три обережно підходили до ледівні. За ними тягнувся гусак людей з крісами. На грудях кождого вилискувався бляшаний молодик місяця. То були поліційні жовніри. Коли цей гусак тихцем, хильцем підійшов до дверей ледівні і коли показалося, що вартові сплять, один аґент всунувся до середини. Чув лише загальний, правильний сопіт і хропіт сплячих. Відвернувся до своїх товаришів, кивнув рукою на знак, щоби йшли за ним і сам поступився далі, посуваючися хильцем попід дах, вільним місцем між дахом і запокотом лежачими страйкарями. За ним обережно і тихесенько як коти, посувалися його товариші і жовніри. Комісар з двома жовнірами лишився перед входом. Коли так, посуваючись гусаком попід стіни, поліція вже цілком окружила сплячих, поліційні аґенти стали гукати й кричати, вимахуючи револьверами:

„Вставати, батярі, злодії!"

Коли страйкарі повставали, поліція вигнала їх з ледівні, окружила і пігнала до Львова. Неодин сарака, не свідомий закона, гадав, що його ведуть на досмертну вязницю. Ніхто не сумнівався, що всіх їх ведуть бодай до слідчого арешту, де вони яких пять місяців або й більше пересидять аж до судової розправи за „бунт". Веселі були прогони робітників до страйкового табору в лісі за містом, та сумний був похід назад до міста. На превелике диво всіх арештованих, їх не завели до арешту. Приведених до міста зараз всіх пустили на волю. Поліція лиш хтіла розбити страйк... і розбила. Між страйкарями неодин ласий був на більшу плату, яку майстри давали страйколомам. Коли інші побачили, що страйк став безвиглядний, стали й собі один по одним зголошуватися до роботи. Страйк розплився.

Я про цей страйк розказав тут досить докладно не лиш тому, що він самий собою був цікавий. В історії галицьких страйків цей пекарський страйк важний тим, що скрізь там, де доходили ґазети, люди довідалися, яким то способом зарібники добиваються підвищення своїх зарібків. Там, де селяни вже довідалися, що таке той страйк, лиш треба було ще навчити, як робити страйк на селі і як поводитися, щоби державній владі не легко було страйк здавити.

В 1890. році заснувалася соціялістично - хлопська „радикальна" партія. Хоч зразу то була справді соціялістична партія, то вона ні своїми ґазетами ні брошурами рільничого страйку не пропаґувала, ідеї страйку по селах не поширювала. Ріжні були причини цього будьтоби нехтовання страйкової боротьби. Найважнішою, бо рішаючою причиною було те, що в Галичині державна влада протизаконно скасувала свободу слова. Про страйки не вільно було писати в ґазетах, не вільно було балакати на вічах.

Буковина була ще консервативніша, ніж Галичина. Та на Буковині було добре бодай те, що там державна влада не була в руках польської шляхти, яка ніколи не шанувала і не шанує законів. На чолі політичної управи стояв Німець, вихований у строгій законности. Який був закон, таке було поведення державної влади на Буковині. Закон позволяв страйкувати, отже на Буковині вільно було за страйк аґітувати словом і друком. В 1896. році я переселився на Буковину до Черновець і загадав ту буковинську свободу преси використати на те, щоби з Буковини пропаґувати рільничий страйк у Галичині.

Посол до повоєнного румунського парляменту, д-р Василь Дутчак, був тоді дуже лихо платним кандидатом адвокатури. Ми оба склалися і в квітни 1897. року стали на наш кошт видавати аґітаційну ґазетку „Праця". В тій ґазеті я став крепкими словами пропаґувати рільничий страйк і розсилав ґазету всім передплатникам галицького радикального „Громадського Голосу", на всі адреси народовецької „Батьківщини" і на інші мені звісні адреси. Д-р Дутчак їздив на віча, скликувані послом д-ром Стефаном Смаль-Стоцьким. Користаючи з того, що на вічу якась дівчина нарікала на визиск праці робітника, д-р Дутчак виголосив промову про страйк. Ця промова в Шнрівцях дня 9. червня 1897 р. була в Австрії першою публичною промовою за страйк на вічу українських селян!

В деяких селах Буковини вже перші статті в „Праці" про страйк мали успіх. Коли в тих селах люди заявили, що за 13-тий сніп не підуть жати, пан в Роґізні дав десятий сніп; якийсь пан коло Садаґури, не знаючи, відки взяти іншого робітника, дав аж семий сніп. І в Галичині вибухло пару страйків, та люди ще не знали, як страйкувати, отже ті перші страйки потахли самі.

(Дальше буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ЧЕХОСЛОВАЦЬКІ ШКОЛИ ЗА КОРДОНОМ.

Чехословацькі школи на чужині розсіяні по всьому світі. Є їх 548. Шкільна влада в чехословацькій републиці старається вдержувати звязки з тими школами.

В **Англії** є одна чеська школа в Лондоні, одноклясова з кількома відділами, які є в ріжних частях міста. Крім того є 9 курсів чеської мови. В **Аргентині** є дві чеські школи (Чеко та Провіденсія Рокез Саенс Пеня). В **Бельгії** є дві двоклясові чеські школи, у Верселязі та при бельгійській народній школі у Вавелі. В **Болгарії** є шість чехословацьких шкіл: три злучені з болгарськими прогімназіями, а три це словацькі доповнюючі школи. У **Франції** є чеські паралельки при народних школах у Мерікур-Корон, у Мерікур сан Лєн і в Мерльбахи. Курси чеської мови є в Парижі, Ліоні та Бордо. В **Італії** є один курс мови. В **Югославії** є 7 чеських шкіл приватних 9 доповняючих, 3 фахові (господарські), 16 кляс при державних югославянських народних школах, 18 чехословацьких шкіл державних і 1 чехословацька середня школа. В Канаді є дві чехословацькі школи доповняючі. В **Німеччині** є 9 шкіл (шкілок) і 54 курси мови. В **Польщі** є 10 державних чеських шкіл, 4 чесько-польські і 25 польських, у яких учать чеської мови як предмету, 13 матірних і 1 курс мови. В **Австрії** є 13 прилюдних чеських шкіл, Союз Коменського вдержує 5 мальких шкіл, 7 голбвних шкіл, 1 середні школи та 2 фахові. Курсів мови є 11. В **Румунії** є 15 чехословацьких шкіл і 1 курс мови. В **СРСР** є 28 чехословацьких шкіл, 2 на Криму, 7 на Кавказі. В **Злучених Державах** чеське шкільництво найчисленніше з усього заграничного. Чехи дбають про нього дуже. Шкільництво це ділиться на католицьке і вільнодумне. Чеські католики мають у Злучених Державах 121 шкіл, словацькі католики 131; вільнодумні Чехи вдержують 38 шкіл, вільнодумні Словаки 8 шкіл. Це народні школи. Крім них є тут і чеські середні школи. Чеські католики мають три вищі школи, в Лісль (Ст. Прокопіюс Каледж і Сейкред Гарт Академі) та у Фльоренсії (Неб. Академі Нотр Дам). Католицькі Словаки мають три словацькі вищі школи (Клівленд, О., Пітсбург, Па., та Денвіл, Па.). Крім тих шкіл учать чеської мови в багатьох вищих американських школах (гай скул) як предмету (в Шикаґо, Клівленді, Ню Йорку, Гюстоні, Темплі, Сисеро й ін.). В богатьох університетах учать чеської мови як предмету. Найбільший чеський відділ є в гюстонськім державнім університеті в Тексасі, де чеських викладів слухає більше ніж 70 слухачів. Багато міст стараються, щоби в їх школах завели чеську мову як предмет.

Не рахуючи тих шкіл, у яких чеської мови вчать лише як предмету, мають Чехо-Словаки взагалі 548 чеських шкіл та 70 курсів мови за границями своєї держави.

ВЖЕ В СТАРИННІЙ ГЕЛЯДІ ЗНАЛИ СЬОГОДНІШНІЙ СПОРТОВИЙ ТРЕНІНҐ.

Із дослідів над життям старих Греків довідуємося, що вже в старинних віках у Гелядi (Греції) знали спеціяльні основи нинішних спортових вправ (тренінґу).

Ті вправи вели в ґімназіях, палестрах і на грищах пайдотріби (вчителі). Вони дуже вважали на молодь. Старинний тренер не лише що приписував свому ученикови строгу систему вправ, порядок лекцій і поділ годин, а також дбайливо уважав на це, що мав спортовець їсти, розділяв точно час вправ, їдження та спання. Пильно слідкували про реґуляцію — зріст і спадок — тілесної ваги атлета.

Ця система перемінилася в справжню науку в часах професіоналізму, коли ввійшли в звичай дужання та змагання, яким нарід радо приглядався та платив змагунам.

Одним із найпопулярніших спортів старинної Греції був бій на куалки фахових атлетів. І цікаве, що вже тоді змагуни тренувалися зовсім так, як сьогодня.

Мішка з піском, або корікоса, як його звали, вживали вже тоді. Вживали теж мішка, наповненого збіжем, мукою, або фіґами. Був то шкіряний мішок, а вішали його посередині світлиці, в якій вправляли. Змагуни, які тренували для панкраціон (боксування з грецько-римськими змаганнями), вживали тяжкого мішка.

Велику ваґу привязували ґрецькі тренери на масаж і вживання оливи. Перед змаганнями атлети натирались оливою. Та робили це лише тому, що товщ охороняв їх перед перестудою і перед сонячним жаром і щоби їх члени тіла були звинніші. До масажів, які казав собі робити атлет після правильних вправ, уживали спеціяльних товщів.

Потім ішов атлет до лазні, коли близько не було пливучої води, мився в басейні грища. В старинних часах не було палестри або стадіону, який не мав би приналежностей для очищення. Було це, самозрозуміло, гиґієнічне уладження, якого ще й нині недостає неодному ґрищу. Атлет, вкритий оливою й пилом, насампеnред відчистив собі тіло, обшкробав стріґілісом — металевою дощинкою — щоби занадто не занечистити купальні та не заткати рури, якою відходила вода.

Дієта, важний чинник для вдержання здоровля та для перешкодження недуґам, мала вже тоді велике значіння. Реґуляція страв була конечною частиною ґімнастики й медицини та важним помічним приготуванням для змагань. Первісний харч атлетів був зовсім веґетаріянський: фіґи, пшеничний хліб без квасного тіста, житний хліб і свіжий сир. Щойно пізніше — за часів професіоналістів — стали їсти й мясо.

Цікавий і тодішній спосіб вправ. Атлети вправляли в скорім і витревалім бігу, як і сьогодні, а що були знаменитими скакунами та метачами, це доволі відоме. Наприміp мет диском став великою модбю при фізичних вправах у старинній Греції. Диском (кружком) кидали мущини й жінки. В тренінґу вживали змагуни спеціяльних шапок на голову. Руки обвивали собі твердими перевязками, покритими оловом, які нераз оставляли сліди (покалічені вуха, здеформовані носи і т. д.).

Також бій з тінію був уже відомий у старинній Греції.

Ось який старий, а всеж вічно молодий, є спорт, який тисячі літ користується такими самими основними методами для здоровля та фізичних здібностей.

Теофіль **Коструба.**

ВЕРНИГОРА, УКРАЇНСЬКА ЛЕҐЕНДА.

Українським, а ще більше польським читачам імя „Вернигора" нагадує постать українського селянина, що виступав проти гайдамаччини (1768. р.), а був приклонником польської шляхти. Таким малюють його польські письменники, як Михайло Чайковський (з походження Українець) у творі „WERNYHORA" 1838.), Юлій Словацький у творах: „SEN SREBRNY SALOMEI „BENIOWSKI", Л. Семенський у т. зв. „TRZY WIESZCZBY" (1841) і, врешті, Ст. Виспянський у тв. „WESELE" (1901 р.). Але крім поетичних фантазій подається ще й факти, бо Вернигора—як запевняють — це історична особа. Він мав походити з Лівобережної України, мав навіть бути на Запорожу. Але як почали приготовляти різню 1768-го року, до якої хотів належати і його брат, він виступив проти того й мусів утікати під польську опіку. Він осів у Корсуні, де подиктував старості Суходольському пророцтва про майбутнє Польщі (бо відзначався й даром віщування). Пророцтва ці говорили про упадок Польщі, про повстання Костюшка, про французьку революцію й Наполеона, що відбудує Польщу, про упадок Наполеона. Все це, очевидно, напросто, без імен. Про дальші події вже говорили лише фантастичні речі, що ніколи не здійснилися.

Але пильніші розшукування виказують, що це все фантазії, що такого історичного Вернигори ніколи не було. Як виходить із опису його життя, це нібито була важна історична особа. Навіть після смерти до його могили мали ходити маси людей, головно українських селян, так, що московський уряд аж мусів це забороняти. Тимчасом перегляд актів гайдамаччини виказує, що про ніякого такого Вернигору сучасники не знали. Таксамо не знаємо ніякої могили Вернигори, тим менше якоїсь заборони уряду в тій справі. Вже сам факт, що традиція не подала місця, де мала бути та славна могила, робить це все дуже неймовірним. Згідно з нею, могилу за якийсь час змила ріка — даремно, мовляв, за нею шукати! Таким робом мусимо признати, що Вернигора — особа видумана, неісторична, видумана для якоїсь цілі (особа леґендарна).

Не краще стоїть справа і з пророцтвами Вернигори. Вже сучасні Поляки, як ґенерал Олександер Ходкевич, чи кс. Еразм Ізопольський, що спеціяльно досліджував перекази про Вернигору, вважали ці пророцтва підробленими. Найстарші вісткй про ці пророцтва знаємо з 20-х років XIX-го століття. З самого тексту пророцтв можемо вносити, що вони повстали після упадку Наполеона (1815.), а найстаршу вістку про такого Вернигору, як нам подає польська традиція, маємо з 1820-го року. Того року польський письменник Северин Ґощинський написав був поему про Вернигору. Найдавніший запис, чи, власне, друк пророцт Вернигори маємо з 1830-го р., отже з часів польського повстання (друкований у грудні). На давніше походження пророцтв не вказує ніякий обєктивний факт, а сама традиція, як бачимо, не заслугує на віру, бо суперечить усім певним даним. Значиться, пророцтва ці — такий самий фальсифікат, як багато інших документів того й давніших часів.

Якщо так, то нам треба лише пошукати, звідки взялася така леґенда. Відповідь на це знайдемо досить легко. Про Вернигору знаємо з української казки, де він виступає враз із Вернидубом і Крутивусом (від покручення вуса цього казкового героя розступалися води в ріках). Лише тут, у казці, знаходить своє вияснення й оправдання імя героя — це герой, що перевертає гори. Що казка ця була відома вже давніше, заки ще повстала польська леґенда про Вернигору, про це свідчить „Енеїда" Котляревського. У третій пісні, строфа 107, вичисляючи всяких забияк у пеклі, каже Котляревський, що „тут був Вернигора Мусій". Три пісні „Енеїди" вийшли, як відомо, 1798. р., а писані ще раніше. Що саме з казки дістався Вернигора до польської леґенди, про це свідчить навіть імя Мусій (Мойсей) у леґенді.

Але як розглянемося ближче у справі, помічаємо, що навіть у шляхетській традиції Вернигора не виступає чистим „перекінчиком". Вже у пророцтвах, подаваних польською традицією, він в одній точці говорить, що й Україна заживе щастя. Але кс. Е. Ізопольський знайшов у народній традиції про Вернигору таке, що не дається получити з його польскістю. Між його пророцтвами, передаваними між народом, були такі точки:

1. **Що Господь Бог тримає Україну під своєю окремою опікою, хоч за незберігання Його приказів на нарід найшла неволя панів, голод, зараза й війна; але що це скоро мине й буде знову добре на Україні.**

2. Що прихід тієї доброї для України хвилини попередить кровава битва, що має звестися між її оборонцями й ворогами на полях коло могили Сороки й т. д.

Як видимо, тут уже пробивається виразний український патріотизм, не такий половичний, як у шляхетській традиції. Досліджуючи справи основніше, той самий кс. Ізопольський доходить до заключення, що Вернигора — це поетичне усісблення постаті Орлика або й Мазепи, їх діяльности на еміґрації. Про Вернигору розказували, що він не вмер, а колись зявиться на Україні. Так розказували Ізопольському і старі Запорожці про Вернигору. Вони впевняли його, що Мазепа не вмер, але живе на Січі; тому й Москалі атакували Січ, хотячи добути Мазепу. Але його не піймали й він, ходячи по Україні, намовляє людей проти Москалів. Один із них назвав Вернигору Орличенком. Це розказували Ізопольському ще в 1828-ому й 1829-ому роках.

Значить, **український** леґендарний Вернигора — це поетичне усісблення акції мазепинської еміґрації, провадженої в першу черґу Пилипом Орликом і його сином Григором. Ми знаємо з історії, що діяльність цієї еміґрації знаходила живе співчуття на Україні. На Орлика надіялися, що він прийде й виратує Україну з московського ярма. Навіть як Орлик уже помер (1742 р.) й розійшлася про це чутка, вважали її за московську видумку. Отже Орлик, а може й сам Мазепа, не вмерли, а прийдуть ратувати Україну...

Так отже зпід цієї ніби польської леґенди відкривається давніша українська. Могло би бути хіба дивне те одно, чому саме ця леґенда прищепилася на польський ґрунт. Але відповідь на це не так трудно знайти. Перенесла її туди спольщена українська правобережна шляхта, що тепер покладала свої надії вже не на Мазепу й мазепинців, але на — триєдину Польщу, до якої належалаб і визволена зпід Московщини Україна. З цієї шляхти й походив той, хто написав найбільший твір про Вернигору (по польськи) — Михайло Чайковський, що нераз літав думками коло Мазепи й мазепинців. — („Новий Час").

СКАНДАЛ ПОЛЬСЬКОГО СПОРТУ.

Вся спортова преса, як світова так і польська, розписується незвичайно широко про скандал, що його викликало поступовання самого голови польського „звйонзку гокея на льодзе", д-ра Поляkевича. Він довів до того, що кількох канадійських грачів підставив за польських грачів до гоківкової дружини Польщі; так доповнена олімпійська дружина виступала всюди як дійсна „репрезентація Польскі". Таке поступовання самого голови „звйонзку" було зовсім неспортове. Зовсім свідомо впроваджував у блуд всіх замериканізованих Поляків, що нераз останній гріш давали за вступи на змагання; про ті потягнення голови не знали зовсім у Польщі. Аж один американський репортер вивів цілий скандал на денне світло. Зчинився шум. Справа була так законспірована, що навіть самі змагуни не хотіли, по приїзді до краю, щонебудь про це говорити.

Це булаб лише провина проти правил спорту, але крім них наводить краківський „І. К. Ц." за американською пресою ще й такі скандали:

„А ми (американські Поляки), що знаємо точно цілу справу, можемо сказати, що провід гаківської дружини наразив нас як у Шикаго так і деінде на встид!"

„Рестораційні та готелеві рахунки не вирівнані, затягнені у кельнерів довги не поплачені, за ріжні праці не вирівнано заплати!"

„А Олімпійський Комітет в Ню Йорку мовчить як заклятий. А люди питаються, що це за дружина, що виїхала, не поплативши довгів?"

„Був ще й інший встид, бо змагуни наразили Польонію в Шикаго на закид непунктуальности і брак добрих привичок".

„На візиту в мейора міста спізнилися 35 мінут; думали мабуть, що мейор у Шикаго рівнається війтови з Піпідуфки".

„На обід, що його видав на їх честь Ротері Клюб, спізнилися 55 мінут і прийшли по обіді, бо на час (12 год. в пол.) не могли зібратися".

„Поляки мусять стидатися, що на закид непунктуальности наразив їх клюб з Польщі!!!"

Ті вислови самих Поляків осуджують найкраще поступовання голови „Польскеґо Звйонзку Гокея".

В наших часах.

Наречена: Не вірю, що це твій перший поцілунок. По ньому видно добру вправу.

Наречений: Але звідки ти це знаєш?

ЧОМУ ТИБЕТАНЦІ НЕ СМІЮТЬ КУРИТИ ПАПІРОСОК.

Одна англійська тютюнева фабрика старалася в тибетанської влади, щоби дістати дозвіл ввозити папіроски. Дістала таку відповідь: „Тибетанська земля це побожне та святе королівство, в якім є багато богів, лямів і анґелів-хоронителів. Колиб тут курили папіроски, зникли би вони всі наче хмари та настало би нещастя. Поганий запах обтяжував би людей та звірят і спричинював би недуги, смерть і загибіль усіх, а люди втратили би так щастя та добробут. Того мусимо берегтися та зробити все для загального добра. Тибетанська влада нікому не позволить курити папіроски у Тибеті. Тибет запевнив би собі прихильність, колиб наложив ввозове мито на папіроски, одначе далеко більше булоб нещастя, яке з того впало би на Тибет".

З повищого бачимо, що тибетанські міністри, які підписали це письмо, виявили багато більше інстинктивної, одначе здорової мудрости, ніж усі народні господарі та влади „цивілізованих держав", які позволяють своїм горожанам витрачувати тяжко запрацьовані гроші на дим і попіл.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Йг. Відділ 204 повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в четвер, 2 червня, в годині 8.30 вечір, в Укр. Нар. Р. Клюбі, 46 Ст. Маркс Пл. Кождий член обовязково має явитися на зборах та вирівнати біжучі й залеглі членські вкладки. — Іван Тураш, кас.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Бр. св. О. Николая, від. 104, повідомляє всіх членів, що мітінг змінено з третої неділі на першу. Слідуючий мітінг відбудеться дня 5-го червня ц. р. — Мих. Зельвак.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Бр. св. Василія, від. 168, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічний мітінг відбудеться в неділю, 5 червня, в залі церковній, в годині 3-тій попол. На мітінгу буде справоздання за 6 місяців і інші важні справи. Взивається всіх довгуючих, щоби прийшли і вирівнали свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Гр. Дячишин, пр.; Гр. Бабин, кас.; Ник. Пащин, секр.

МАНВІЛ, Р. АЙ. Тов. імени Драгоманова, від. 181, повідомляє своїх членів, що піврічний мітінг відбудеться в суботу, 4 червня, в год. 5 попол., точно. Проситься місцевих і позамісцевих членів явитись, бо є важні справи до полагодження. Проситься привести своїх знакомих, бо будемо принимати в члени без оплати вступного. Не явившийся член заплатить кару після статута. Взивається довгуючих членів вирівнати свої залеглости. — Юрій Ясінчук, пред. П. Гринчук, кас. Мик. Савка, секр.

З іншої сфери.

До вязниці в Букатинцях дістався вязень з „вищої" сфери. Нічю з його келії добувається жахливий крик на поміч. Ключник приходить.

— Що сталося?

— Ах, Боже! Мені здається, що десь тут близько є вломни-

КУРС ІНСТРУКТОРІВ УКРАЇНСЬКОГО ТАНКУ

Згідно з програмою діяльности Школи Українського Національного Танку, проголошеною референтом Василем Авраменком на нараді українських товариств в Ню Йорку дня 3-го січня 1932 р., оголошується отсим

КУРС ІНСТРУКТОРІВ УКРАЇНСЬКОГО ТАНКУ

під проводом артиста ВАСИЛЯ АВРАМЕНКА

В ЧАСІ СЬОГОРІЧНИХ ВАКАЦІЙ В МІСЯЦЯХ ЛИПНІ Й СЕРПНІ

Українські громади повинні подбати про те, щоби дати допомогу на вдержання таким кандидатам, що ізза убожества не можуть посвятити два місяці часу на науку для себе. Зголошення належить надсилати як найскорше до Управи Школи, щоби на підставі числа зголошених можна було встановити місце та нагороду за науку. 167-7

ЗА ШКОЛУ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТАНКУ:

35 Іст 2-га вул. Василь Авраменко, управитель.

Почтова адреса:

VASILE AVRAMENKO'S, School of Ukrainian Ballet,

P. O. BOX 101, Station D, NEW YORK, N. Y.

УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТ ДОМА ТА НА ЧУЖИНІ

Пластова виставка на святі 20-ліття Укр. Пласту в Празі, дня 13 березня 1932.

Виставка ця була справжньою окрасою свята. Виглядала так гарно й імпозантно, що приваблювала всіх. Хто тільки ввійшов у салю, кожний відразу йшов до виставки й залюбки оглядав силу цікавих фотоґрафій, мапи, діяґрами, пластові прапори, праці пластунів (ок). Організував виставку з доручення Команди Союзу Українських Пластунів Еміґрантів старший пластун Д. Козіцький, містокомандант С. У.П.Е. Він зібрав і сам опрацював матеріяли для експонатів і все підготував так, що в день свята за допомогою кількох пластунів розташував, а потім вкінці зібрав виставку дуже скоро.

Головним завданням виставки було показати, на якім ступені стояв Український Пласт в Краю й чого досягли ще українські пластуни на еміґрації. З Краю пощастило зібрати дуже багато експонатів так, що вони творили основу цілої виставки. З життя пластунів на еміґрації також зібрано багато матеріялів, але треба було звертатися до поодиноких осіб, що мають матеріял у своїй власности. Свій власний куток на виставці мав 7-мий курінь старших пластунів „Бурлаки" в Ржевницях. Рівнож був окремий куток пластових відділів Закарпаття: Мукачево, Берегово, Хуст. На стіні, що зробили самі пластуни з театральних куліс, були розвішені образи, фотоґрафії, прапори, діяґрами; а інші річи, як книжки, друки, ручні праці, однодївки, хроніки тощо лежали на столах, що стояли під стіною.

Середину цілої виставки займали: вгорі образ св. Юрія, патрона пластунів (О. Кульчицька), по обох його боках портрети Бейден-Повелла, світового начальника пластунів, та проф. Северина Левицького, Верховного Отамана Українського Пластового Уладу. Над тим усім висіли прапори колишньої Української Пластової Команди в Чехословаччині та 3. куріня старших пластунів ім. О. Вахнянина в Празі. Під портретами був великий пластовий знак, випиляний з дерева одним з „Бурлаків" із Ржевниць. Під тим усім була дуже гарна, виразна діяґрама: **„Пласт на Західно-Українських землях"**, на якій зазначено всі пластові відділи (стан 1930 р.), всі стрічі й табори (від 1914 року). З одного боку під діяґрамою була мапа з зазначенням пластових відділів, що були свого часу засновані на **Великій Україні**, а з другого боку мапа з зазначенням українських пластових відділів та пластунів-самітників, що тепер належать до Союзу Українських Пластунів Еміґрантів. Всі три мапи зробив старший пластун Д. Козіцький.

На столах посередині був розложений килим з пластової робітні в Косові, що викликав загальний подив глядачів. По один і другий бік від нього були розложені ріжні пластові книжки, журнали, підручники, часописи, однодївки, (друковані, літоґрафовані, писані), стінні часописи, листівки (як з Краю, так і з Закарпаття, в-во „Ватра"), наліпки, „цеголки" на будову Пластового Дому; далі коло 16 альбомів з ріжними пластовими фотоґрафіями, як з Краю, так і з закордонного життя; памятні, протокольні книги, збірники пісень, ручно писані і прикрашені малюнками, дуже гарні вишивані хроніки з табору в Краю та „Бурлак" з Ржевниць. Далі збірки видань Союзу Українських Пластунів Еміґрантів та Укр. Пластової Команди (що існувала перед СУПЕ). Крім того було виставлено багато ручних праць, як старших пластунів, так і юнаків і вовченят.

Ціла виставка займала площу 55 квадратових метрів, але місця всетаки бракувало і деякі експонати, менш важні, лишилися невиставлені. Всю виставку уладжували самі пластуни й вивязалися з свого завдання дуже добре, бо скінчили її протягом трох годин. Шкода тільки, що через брак коштів не можна було винаняти помешкання на довший час, і виставка тревала лиш один день, до 19 години. Виставка ця дуже сприяла великому успіхові пластового свята. Викликала вона загальне признання і похвалу.

Хто докладно оглядав виставку, то з виставлених експонатів бачив, що Український Пласт стоїть може вище від деяких пластових організацій Европи, але у всякім разі не уступає жадній з них!

Скоб.

БОЛЬШЕВИЦЬКА ВЕСНА.

(УП) Вісти з 28. 4. 1932 подають, що на засіданні Раднаркому на 26. 4. 1932. стверджено, що плян весняних засівів виконала Україна тільки на 23%. Видно, що сівба була зовсім непідготована, розуміється пропаґандивно. В деяких районах є хибне розуміння праці. Всю надію покладається на трактори, яких ще взагалі не дуже богато є і які дуже часто вибувають зі строю тому, що псуються і нема кому та чим ремонтувати. Вся праця спізнюється. Коней використовується лише на 40—45%. Рівнож показується, що старі машино-тракторні стації зі старими тракторами працюють богато скорше й краще, як нові, бо мабуть старі трактори є заграничного виробу, а нові совітського. В київській області є ще дуже богато одноосібних приватних господарств. Ці то господарства виконали вложений на них плян засівів лише на 1—2%. Також саме положення в полудневоукраїнському бавовняному районі. „Там перепинка йде головно через те, що дуже погано працює очищуючий насіння бавовняний завод. Замісць доставити 1,139 тон насіння на 15.4 він доставив всього 200 тон. В заводі машини працюють погано, а також і робітників кваліфікованих нема, бо в завод до праці набирається робітників прямо з вулиці. Достава насіння до колгоспів сягає лише 62% плянованої, тож нема чим обсіяти землі. Подібне положення є також і тютюнового району.

Комуніст з 25 квітня ц. р. подає, що помимо всяких партійних та урядових постанов коням дальше не придається великої уваги та відповідно з ними не заходиться. Про це дуже богато пишеться й говориться, але все остається по старому. Звертається увагу, що боротьба за коня, це боротьба за проведення в діло большевицької весни. При тій нагоді знову випинають погрози в бік куркулів та богатших людей, що нібито саботують всі ті постанови. Тепер пропонується зробити за коней особисто відповідальними бригадирів, що працюють кіньми.

Комуніст з 26 квітня ц. р. звертає увагу на недосконале проведення сівби взагалі. Висівається насіння на прочищення. В деяких районах висіяно насіння кукурудзи з проросністю в 16—20%, а в цілому районі Межева нема кращого насіння, як 69% пророрсности.

ЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ПИСЬМЕНСТВА.

(УП) Комуніст з 24. 4. 1932, подає, що Центральний Комітет Ком. Партії постановив перебудувати всі літературно-мистецькі організації в Совітах в одну загальну літературно-мистецьку організацію радянських письменників та мистців з комуністичною секцією в ній. Всі сттарі організації мають бути зліквідовані, бо їх існування створює небезпеку культивування гурткової замкнености і відриву від загальних політичних завдань сучасної хвилі радянських письменників та мистців, що стоять на чистому радянському ґрунті.

Всі члени загальної організації мусять стояти на радянському ґрунті і брати участь в розбудові соціялістичного суспільства. На цей крок відважено тепер тому, що вже нібито є досить письменників та мистців, що вийшли з фабрик та колективів і перейняті чистим комунізмом.

ЩОБ ЛІПШЕ ВИВОЗИТИ УКРАЇНСЬКЕ ВУГЛЯ.

(УП) Комуніст з 25. 4. 1932, подає, що київська область повинна дати на будову маґістралі 8,000 робітників для земляних робіт. На це вже видано наказ правительства до місцевих адміністративних орґанів, а ці знова подали його далі та розділили на поодинокі артілі скількість робітників.

На цьому й стало, бо нікому слідкувати за виконанням наказу. Вербування тих робітників йде дуже поволі. Замісць 8 тисяч навербовано досі лише 1,223, а на місце на роботу вислано всього 476. Цифри ці говорять самі за себе. Не помогла нічого надзвичайно розвинена пропаганда в пресі, на мітінгах і т. п. Українці не спішаться лучити Москву з Донбасом.

Після відпустки.

Пан радник: А то го... ка! Як тільки мене нема... заступник є найбільшим... бою в бюрі.

—о—

Відповідальне становище

— Чи ваш директо... що в бюрі?

— Чекає, аж буде ... дина пополудні.

ТАРЗАН І НЕВІДОМА ІМПЕРІЯ.

(47)

Наступив останній день циркових змагань. Останній раз вязнів підземелля знову перевели ближче до арени. Звідси вони докладно чули всі голоси з арени й з цирку. По тих голосах вони знали, що там робиться, хоч не бачили нічого. Тарзана з іншими перевели також до підземелля біля арени. Лише Максімус Преклярус лишився за ґратами в звичайній вязничій келії. Він сердечно розпрощався з Тарзаном і побажав йому успіху.

Хто лишиться живий після сьогоднішніх змагань, той дістане волю. Та котрі то будуть ті щасливці? Вязні біля арени бачили, як на арену йшли люди ґрупами по чотири, вісім, дванацять, а верталися зранені й змучені й то лише половина їх, або менше. З ранку почалися змагання на арені, де билися глядіятори й вязні не на життя, а на смерть. Чути було з цирку, як нарід все живіше реаґував на те, що робиться на арені, упиваючись кровю.

Особливо по обіді лунали сильні крики вже спянілої від крови юрби, що все гукала „Убий! Убий!" Гаста й Тарзан сиділи поруч в одній келії. Вони чули докладно, як хвилювання юрби все зростало й зростало, а потім все на мить притихло на те, щоб з уст тисячного натовпу залунало: „Убий! Убий!" „Все скінчене!" — вирвалося з грудей Касіюса Гасти. „Цециліюс Метелюс, мій найліпший приятель, вже загинув. Упав жертвою кровожадної юрби!"

Касіюс Гаста нервово ходив по келії в той час, як Тарзан спокійно сидів, прислухуючись дальшим звукам, що доходили з арени. Несподівано двері відімкнулися й через поріг до келії переступив Цециліюс Метелюс. Касіюс Гаста радісно закричав і кинувся витати свого приятеля. Не встиг Метелюс розповісти, що сталося на арені, як в келії звився офіцир і скомандував: „Ходіть сюди всі. Це вже остання ґрупа!"